

Avdelningen för Regional Utveckling
Tobias Arvidsson
E-post
tobias.arvidsson@regionuppsala.se

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet

Remissvar avseende betänkandet Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik (SOU 2025:85)

Region Uppsala välkomnar möjligheten att inkomma med synpunkter på betänkandet *Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtidens utvecklingspolitik* (SOU 2025:85).

Region Uppsala ser positivt på att regeringen på ett samlat sätt utreder den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. Region Uppsala ser även positivt på att betänkandet lyfter fram behovet av en helhetssyn för en samlad territoriell utvecklingspolitik med tydligare ansvarsfördelning och styrning. Region Uppsala ser positivt på att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan regioner, länsstyrelser och sektorsmyndigheter för att undvika parallella uppdrag och för att öka effektiviteten i det regionala utvecklingsarbetet.

Nedan presenteras Region Uppsalas synpunkter.

Region Uppsalas synpunkter

Region Uppsala stödjer presenterat författningsförslag

Även om det redan idag ingår som en given del av uppdraget, ser Region Uppsala positivt på att författningsförslaget tydliggör behovet av samråd med det civila samhällets organisationer och näringslivet, samt poängterar behovet av samråd med nationella minoriteter. Region Uppsala stödjer därmed det författningsförslag som framförs i betänkandet och föreslagen lydelse avseende 9 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar.

Region Uppsala ser positivt på hållbar utveckling som ett centralt perspektiv - som dock behöver förtydligas

Region Uppsala ser positivt på att betänkandet lyfter fram perspektivet hållbar utveckling som centralt för utredningen och arbetet med mål för en framtida utvecklingspolitik. I betänkandet saknas dock djupare resonemang eller definition av begreppet hållbar utveckling. Hänvisningar finns till Agenda 2030 och de globala målen, men det är inte tydligt hur detta bör påverka politikområdet. Region Uppsala anser att detta behöver kompletteras och förtydligas i det vidare utredningsarbetet.

Region Uppsala

Uppsala län har i likhet med många andra län knutit definition av såväl regional utveckling som hållbar utveckling till Agenda 2030 och de globala målen. Idag fungerar exempelvis Uppsala läns regionala utvecklingsstrategi även som länets Agenda 2030-strategi. Detta bidrar till en helhetssyn mellan å ena sidan arbete för regional utveckling och å andra sidan arbete för hållbar utveckling. Detta ger också stora vinster i samverkan och samråd med näringsliv och civilsamhälle som med stort engagemang tagit till sig Agenda 2030.

Region Uppsala menar vidare att en tätare koppling mellan statens genomförande av Agenda 2030 och politikområdena regional utveckling och landsbygdsutveckling kan bidra till att målsättningar och resultat lättare kan konkretiseras, och att statliga myndigheters roll i utvecklingsarbetet kan tydliggöras ytterligare. Riksrevisionen genomför just nu en granskning av statens arbete med Agenda 2030 som möjligtvis kan bidra till utredningens vidare arbete i dessa frågor.

Region Uppsala förordar en sammanhållen utvecklingspolitik

Region Uppsala förordar likt betänkandet en regional utvecklingspolitik som i ökad omfattning beaktar de territoriella perspektiven, som syftar till att främja utveckling utifrån de specifika förutsättningar som varje plats har och som bidrar till att skapa ett mer sammanhållet Sverige. En sammanhållen utvecklingspolitik bidrar även till att skapa bättre förutsättningar för en mer enhetlig styrning och tydlig ansvarsfördelning. Idag finns en uppenbar risk att överlappande politikområden både skapar otydlighet och ineffektivitet. Genomförande av politiken försvåras därtill av att regeringens styrning brister avseende tydlighet, långsiktighet och helhetsperspektiv.

Betänkandet belyser politikområdena regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik och frågan huruvida detta framgent bör vara ett eller två politikområden. Region Uppsala har i samverkan med andra svenska regioner bidragit med inspel till utredningen med anledning av dessa frågor. Region Uppsala förordar likt många regioner att landsbygdsutveckling bör ses som en integrerad del av det regionala utvecklingsuppdraget som åligger regionerna enligt lag. Region Uppsala ser goda möjligheter med en sammanslagning av politikområdena om det kan bidra till ett effektivare genomförande av det samlade politikområdets mål, ökad tydlighet, bättre samordning och förenkling. I en sådan förändring, bör dock landsbygdens förutsättningar och utvecklingsmöjligheter på ett balanserat sätt synliggöras ytterligare i det regionala utvecklingsarbetet.

Region Uppsala delar uppfattningen om att platsens förutsättningar bör vara styrande

Region Uppsala ser likt utredningen att långa avstånd och gleshet i olika delar av landet kan skapa särskilda utmaningar som också motiverar särskilda insatser. Olika platser kan ha särskilda utmaningar som en följd av geografien, men också som en följd av exempelvis socioekonomiska förutsättningar. Det är också viktigt att

uppmärksamma att alla landsbygdsområden inte har samma förutsättningar, på samma sätt som vissa landsbygdsområdens utmaningar också kan återfinnas i vissa städers förorter. En framtida utvecklingspolitik behöver därmed relatera till stadsutvecklingspolitiken. Staten har en viktig roll för att det inte ska skapas alltför stora negativa skillnader i att bo, verka och leva mellan olika delar av Sverige. Alltför stora skillnader riskerar att leda till ökad polarisering och minskad sammanhållning. Region Uppsala anser att det finns behov för staten att utveckla sina verktyg för att bevaka utvecklingen i olika delar av landet och utifrån det tillskjuta resurser. Region Uppsala instämmer i betänkandets resonemang om betydelsen av att balansera mellan en politik som verkar kompensatoriskt för en territoriell sammanhållning och en som fokuserar på enskilda läns förutsättningar för att uppnå hållbar regional utveckling.

Region Uppsala vill lyfta värdet av EU:s sammanhållningspolitik och behovet av bättre nationell samordning

Utvecklingspolitiken behöver förhålla sig till EU:s sammanhållningspolitik, som är ett viktigt verktyg för regional utveckling, där territoriell mångfald och platsens specifika behov ska vara vägledande. Territoriell sammanhållning är ett mål för Europeiska unionen, som ska främja en välavvägd och harmonisk territoriell utveckling mellan och inom länder, regioner, städer och kommuner samt trygga en framtid för alla platser och människor i Europa baserat på den territoriella mångfalden och subsidiaritet. Region Uppsala vill betona behovet av en bättre nationell samordning mellan EU:s strukturfonder och regional politik, samt tydligare kopplingar till olika sektorsområden. Vid en sammanslagning av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken till ett område bör detta särskilt beaktas. Arbetet bör ske i en tydlig dialog med den regionala och kommunala nivån med flernivåsamverkan som utgångspunkt för en territoriell politik som främjar effektiv och ändamålsenlig EU-finansiering med tydliga kopplingar till nationella sektorsområden.

Region Uppsala vill lyfta fram de territoriella sambanden och värdet av fysisk/rumslig planering

De territoriella sambanden och hur olika faktorer samspelar och hänger ihop är ytterligare en dimension av den territoriella politiken. Hur platser ser ut, fungerar och utvecklas är intimt förknippat med sambanden mellan och summan av faktorer som exempelvis arbetsplatser, bebyggelsestruktur, bostäder, mobilitetsmöjligheter, utbildningsplatser och transportinfrastruktur. Region Uppsala vill poängtera att samtliga samhällsnivåer har viktiga funktioner för dessa territoriella faktorer och samband, och en framtida utvecklingspolitik måste förmå att tydliggöra och stärka dessa. Region Uppsala vill även framhäva behovet av ett utökat territoriellt perspektiv hos nationella myndigheter, för att dessa myndigheter bättre ska kunna bidra till att stärka helheten.

Region Uppsala har i likhet med flera andra regioner identifierat behovet av att den regionala utvecklingsstrategin har ett tydligare geografisk koppling. I Uppsala län pågår därför en process för att undersöka hur en regional samhällsplanering kan och bör utvecklas i länet för att på så vis ge stärkt systematik och helhetssyn för frågor kopplat till exempelvis infrastruktur, bebyggelse, miljö- och klimat och beredskap och klimatanpassning. Utredningen skulle med fördel kunna analysera vinster med stärkt fysisk/rumslig regional planering och studera de län som utöver en RUS även har tagit fram en regionplan i enlighet med 7 kap. PBL.

Region Uppsala menar att man kan överväga att förtydliga ansvaret för fysisk/rumslig regional planering genom en komplettering i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar genom förslagsvis följande lydelse: *En region ska, med utgångspunkt från platsspecifika förutsättningar och med beaktande av funktionella kopplingar såväl inom som utanför länets gränser, redovisa ett fysiskt/rumsligt perspektiv på den regionala utvecklingsstrategin.*

Region Uppsala menar att demokratiperspektivet tydligare bör framgå

Region Uppsala menar att det tydligare bör framgå att ett av skälen till överföringen av det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna var demokratiperspektivet, som är centralt. Region Uppsala vill därmed understryka att det regionala utvecklingsansvaret måste utövas med respekt för självstyret och subsidiaritetsprincipen. Medborgarna har själva valt sina representanter och genom det regionala självstyret avgörs frågorna nära medborgarna som berörs. Den demokratiska legitimiteten är grundläggande och kunskapen om lokala förhållanden präglar beslut, och det finns större möjlighet för invånare att delta i både dialoger och beslutsprocesser, samt utöva insyn och ansvarsutkrävande. Demokratiperspektivet är särskilt angeläget att lyfta fram med tanke på oron i omvärlden och hur demokratin kan utsättas för angrepp, samt utifrån behovet av att minska polariseringen och öka tilliten i samhället.

Region Uppsala vill framhålla behovet av statens närvaro i landet

Region Uppsala vill framhålla behovet av att staten är närvarande, för att säkerställa tillgänglighet och likvärdighet i hela Sverige. Region Uppsala ser det som viktigt att när staten planerar sin verksamhet och sina uppdrag behöver staten förhålla sig till de territoriella förutsättningarna och behoven. Region Uppsala vill poängtera att statens servicekontor fyller en viktig funktion för att säkerställa människors tillgång till grundläggande samhällsservice, särskilt på landsbygden och i områden med socioekonomiska utmaningar.

Region Uppsala menar att de statliga sektorsmyndigheternas roll behöver tydliggöras

Region Uppsala vill framhålla hur ett stort antal sektorsområden samspelar med den territoriella politiken och anser att det bör bli mer tydligt hur andra utgiftsområden

bidrar till hållbar och likvärdig utveckling över landet. Staten bör tydligare åläggas att beakta regionernas strategier, stödja deras arbete. Region Uppsala anser att nationella sektorsmyndigheters roll och bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken behöver tydliggöras i regleringsbrev. Vidare anser Region Uppsala att dessa myndigheter genom ökad dialog med regionerna bör kunna ta större territoriella hänsyn inom sina verksamheter och uppdrag.

Region Uppsala anser att ansvarsfördelningen mellan regionerna och länsstyrelserna behöver tydliggöras

Det regionala utvecklingsuppdraget har successivt förts över från länsstyrelserna till regionerna, och Region Uppsala ser mycket positivt på att ha detta uppdrag. I Uppsala län anser Region Uppsala att samarbetet med Länsstyrelsen är både viktigt och i stora delar mycket väl fungerande, inte minst tack vare bägge parter vilja till detta och en aktiv dialog kring viktiga frågor för länet. Region Uppsala anser dock att det finns ytterligare utrymme för regeringen att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan parterna avseende regional utveckling. Region Uppsala anser att en större tydlighet i ansvarsfördelning kan bidra positivt till såväl det regionala utvecklingsarbetet i sig, som den samverkan som sker inom ramen för detta arbete.

Region Uppsala vill poängtera att länsstyrelserna som statens företrädare på länsnivå, har en mycket viktig roll i att samordna de statliga myndigheterna på regional nivå och därigenom bidra till ett helhetsperspektiv i regeringens styrning. Länsstyrelserna har också en viktig roll för regional utveckling i sin myndighetsutövning vad gäller exempelvis infrastruktur- och bebyggelseutveckling, utveckling av näringsliv och utbildning, samt för omställning. Även tillståndsgivning är en viktig del av regional utveckling.

Region Uppsala vill framhålla betydelsen av en differentierad ansvarsfördelning

De legala förutsättningarna för det regionala utvecklingsuppdraget är samma för alla regioner, men det finns skillnader i hur länge olika regioner har haft uppdraget och vilka erfarenheter och kunskaper man har kring uppdraget. Mellan regionerna finns relativt stora variationer gällande exempelvis arbetssätt, strukturer för samverkan och inte minst finansiering. Region Uppsala anser därför att det är viktigt att utredningen för dialog med regionerna för att skapa sig en samlad bild över de skilda förutsättningarna att bedriva regional utvecklingspolitik och landsbygdspolitik i Sverige. Region Uppsala vill även framhålla betydelsen av att regionerna inom ramen för ett starkt regionalt självstyre har flexibilitet och utrymme för hur man tar sig an uppdraget utifrån skilda förutsättningar. Region Uppsala ser positivt på att de regioner som så önskar ska ha möjlighet att inom ramen för så kallad försöksverksamhet få ett utökat regionalt utvecklingsuppdrag.

Region Uppsala vill framhålla värdet av storregional samverkan

Region Uppsala vill framhålla värdet av storregional samverkan. Idag sker en mycket värdefull samverkan med andra regioner och aktörer inom exempelvis områden såsom: innovation och smart specialisering, kompetensförsörjning, regionala strukturfondsprogram, strategisk samhällsplanering och storregional kollektivtrafik, med mera. Den mellanregionala samverkan utgår från de ömsesidiga beroenden som finns, och tar kraft ur olika regioners förutsättningar inom olika sektorsområden för att bidra till en gemensam utveckling. Region Uppsala menar att denna samverkan – inte minst utifrån ett internationellt och EU-perspektiv – bidrar till exempelvis en stärkt sammanhållning, konkurrenskraft, grön omställning samt ökad förmåga i säkerhets- och beredskapsfrågor som i slutändan gynnar hela Sveriges utveckling.

Region Uppsala efterlyser statlig finansiering som bidrar till ett mer långsiktigt hållbart utvecklingsarbete

Både kontinuitet och resurser för såväl samverkan som insatser krävs för att fullfölja det regionala utvecklingsuppdraget. En viktig del av styrningen av den territoriella politiken är fördelningen av statliga medel för regional utveckling. Region Uppsala menar att den kortsiktighet som kommer av projektfinsiering inte ger regionerna rätt förutsättningar att bedriva ett långsiktigt strategiskt utvecklingsarbete. Kortsiktigheten påverkar dessutom regionernas möjlighet till intern planering och resurssättning. Region Uppsala efterlyser en statlig finansiering som bidrar till ett mer långsiktigt hållbart utvecklingsarbete. Region Uppsala framhåller betydelsen av ett stärkt långsiktigt statligt stöd, inklusive fleråriga finansieringsramar med en transparent, tydlig och rättvis fördelningsnyckel som säkrar balansen mellan kompensatoriska och utvecklingsinriktade perspektiv, som tar hänsyn till socioekonomiska och geografiska skillnader.

Region Uppsala vill även betona behovet av att regionerna ges ett reellt mandat för planering och genomförande i relation till de insatsområden som prioriteras av regionerna själva samt regeringen.

Region Uppsala stödjer inriktningen om en sammanhållen verksamhetslogik och vill lyfta behovet av att belysa förändringslogik

Region Uppsala stödjer utredningens inriktning mot en sammanhållen verksamhetslogik, men poängterar att utformning och implementering av en sådan måste ske med involvering av regionerna. Region Uppsala menar att lärande och utveckling – och inte statlig kontroll – måste vara utgångspunkten för ett uppföljningssystem av den framtida utvecklingspolitiken.

Region Uppsala framhåller att metodutvecklingen för uppföljning och lärande bör ske i nära samverkan mellan nationell nivå och regionerna. Region Uppsala ser

positivt på att evidensbaserade indikatorer som är resultat- och effektdrivande utvecklas i en sådan dialog.

Betänkandet beskriver hur politik för landsbygdsutveckling och regional utveckling har funnits i olika former under lång tid. I beskrivningen av utvecklingen för regional utveckling beskrivs hur *dagens regionala utvecklingspolitik är en bred politik som utgår från avgörande samhällsutmaningar och de tre hållbarhetsdimensionerna. Miljö- och klimataspekter är tydligt adresserade och av strategin framgår att den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till omställningen av ett hållbart samhälle* (sid 56). Region Uppsala konstaterar att det i betänkandet saknas ett resonemang avseende vilka ytterligare krav på regioner och myndigheter detta behov av omställning medför, och vill lyfta behovet av att belysa betydelsen av förändringslogik. Miljö- och klimatperspektivet visar på behovet av en mer transformativ utveckling av samhället, där stora förändringar behöver ske under en begränsad tid. Den regionala utvecklingspolitikens historiska fokus på inkrementell utveckling behöver nu kompletteras med ett omställningsfokus. En mer transformativ förändringslogik kräver både nya prioriteringar, ny kultur, och nya finansieringsformer. Detta ser Region Uppsala som angeläget att utredningen belyser i sitt fortsatta arbete.